

Når regeringens Afrikaplan lander, bør vi alle læse med.

Regeringens varslede 'plan for dansk engagement i Afrika' - ofte omtalt mere mundret som 'Afrikaplan' - er lige på trapperne. Når den lander, bør vi løfte blikket og læse med, for rammerne for Danmarks samarbejde og partnerskaber på det afrikanske kontinent vil betyde noget for os alle.

Vesten har rettet blikket mod Afrika

Fra EU's og Danmarks side, er Afrika blevet et stadig mere prominent politisk emne. Begrænser man sig lidt snævert til politiske nedslagspunkter i den seneste håndfuld år, fik Danmark i juni 2021 en ny udviklingspolitisk strategi, *Fælles om verden*, midt i det, der i strategien betegnes som "en global brydningstid"; en strategi med hyppige referencer til udfordringer og forpligtelser i Afrika, og som kræver særligt fokus på Afrika i EU, der er verdens største udviklingspolitiske aktør og samtidigt former store dele af dansk udviklingspolitik.

I maj 2023 landede så den omtalte nye sikkerheds- og udenrigspolitiske strategi med det gådefulde navn *Pragmatisk idealisme*. I denne strategi lægges der især op til, at Danmark skal styrke sit engagement i verden samt opbygge nye globale alliancer og partnerskaber. Mere konkret lyder det, at både Danmark og EU må styrke sit engagement i Afrika og i Den Afrikanske Union (AU), og at EU skal være Afrikas foretrukne og tætteste samarbejdspartner. Strategien varslede også en kommende Afrikaplan, der bl.a. skal styrke "det politiske, økonomiske og sikkerhedspolitiske samarbejde med de afrikanske partnere".

Tidligere i år, i marts, inviterede minister for udviklingssamarbejde og global klimapolitik, Dan Jørgensen, og udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen til kick-off af arbejdet på Afrikaplanen i Den Sorte Diamant. Allerede i maj, var Danmark desuden vært for årets Nordisk-Afrikansk Udenrigsministermøde (NAUM), hvor udenrigsministre og repræsentanter fra over 20 afrikanske lande samledes i København for at diskutere udvikling, handel og investeringer.

Sideløbende har de danske ministre været hyppige gæster i Afrika i 2023 og 2024. Blandt andre har Dan Jørgensen været i Niger, Nigeria, Etiopien, Uganda, Tanzania, Rwanda og Kenya, mens udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen startede sine officielle besøg i Afrika med en tur til Kenya, efterfulgt af visitter til

Algeriet, Sydafrika, Etiopien og Ghana. Statsminister Mette Frederiksen har selv været i Egypten, Sydafrika og Namibia. Undervejs har der, været annonceringer af, for blot at nævne nogle få, et nyt dansk bidrag på [300 mio. kr. til at fred og sikkerhed på Afrikas Horn](#), [100 mio. kr. i støtte til den kenyanske Water Sector Trust Fund](#), først [50 mio. kr.](#) og senere [100 mio. kr. i støtte til krisen i Sudan](#), [100 mio. kr. i støtte til humanitære behov Etiopien](#), [128 mio. kr. i støtte til initiativet Accelerated Partnership for Renewables in Africa](#) samt et [dansk bidrag på 785 mio. kr.](#) til Den Afrikanske Udviklingsfond til grøn omstilling og elektrificering.

Tempoet og pengepungen taler sit tydelige sprog: tiden for et fornyet samarbejde med Afrika er nu, og der sættes handling bag ordene. Men retorikken er heller ikke til at tage fejl af: regeringen har sat dobbelte streger under, at Danmarks partnerskaber i Afrika skal være “stærke”, “troværdige” og “ligeværdige”. [Dan Jørgensen](#) har temmelig direkte udtalt, at der ikke længere er appetit på “løftede pegefingre” blandt afrikanske ledere og [Lars Løkke Rasmussen](#) har afskrevet narrativet om afrikanske nødlidende stater, der har behov for vores hjælpende hænder. Dette er måske ikke overraskende, taget i betragtning at kritiske røster mod vestlig indflydelse og koloniale levn har vokset sig stærkere flere steder i Afrika, og at ikke-vestlige stater over en årrække har udbygget deres engagement og tilstedeværelse i et antal afrikanske nationer.

Opprioriteringen og forandringen af dansk engagement i Afrika spejles på europæisk plan. Under Ursula von der Leyens lederskab, har EU-Kommissionen, gennem to perioder, holdt et tilbagevendende fokus på Afrika i europæisk politik. Op til Europaparlamentsvalget i 2019, gik rygterne, at en ny, mere geopolitisk orienteret kommission ligefrem ville få en dedikeret Afrika-kommissær.

Dette blev ikke til noget, men istedet for en ‘udviklingskommissær’ blev der udpeget en kommissær med ansvar for ‘internationale partnerskaber’, den finske Jutta Urpilainen, der bl.a. fik ansvar for at udforme en Afrikastrategi for Unionen og, i den forbindelse, benyttede sit første officielle besøg i et medlemsland til at [tage på udviklingspolitisk inspirationstur til Danmark](#). Den dengang nyvalgte kommissionsformand valgte selv at lægge sit første officielle besøg uden for Europa i Etiopien, under en uge efter at den nye EU-Kommission havde påbegyndt arbejdet. På billederne fra AUs hovedkvarter i Addis Ababa af de to formænd, von der Leyen og Moussa Faki Mahamat, trådte fortællingen om de to nabo-unioner - den afrikanske og den europæiske - tydeligt frem.

Kort tid efter, i marts 2020, præsenterede Kommissionen og EU-Udenrigstjenesten så et forslag om nyt partnerskab med Afrika, og i februar 2022 blev den nye vision for europæisk-afrikansk samarbejde, *Europe and Africa - a joint vision for 2030*, vedtaget på det 6. EU-AU topmøde i Bruxelles. Visionen

rækker vidt og skal sikre solidaritet, sikkerhed, fred og bæredygtig, vedvarende økonomisk udvikling og velstand på de to kontinenter, hvilket understøttes af en massiv investeringspakke mellem Europa og Afrika på 150 mia. euro. Denne investeringspakke var derudover den første milepæl i EU's *Global Gateway*-strategi. Global Gateway er bl.a. tænkt som et modspil til Kinas massive investeringer i udbygning af global infrastruktur til lands og vands - *The Belt and Road Initiative*, også kendt som 'Den Nye Silkevej' - og skal mellem 2021 og 2027 mobilisere i alt 300 mia. euro til investering i bæredygtig udvikling.

På den anden side af den atlantiske dam har Afrika samtidigt figureret på den politiske agenda. Således har også adskillige amerikanske politiske ledere besøgt Afrika. I 2023 besøgte bl.a. USA's førstedame, Jill Biden, Namibia og Kenya, efterfulgt af landets udenrigsminister, Anthony Blinkens, tur til Etiopien og Niger, samt vicepræsident, og nu demokraternes præsidentkandidat, Kamala Harris', rejse til Ghana, Tanzania og Zambia. Præsident Biden har hidtil ikke aflagt kontinentet en visit siden COP27 i Egypten i 2022, hvilket ellers blev indikeret på det højprofilerede U.S.-Africa Leaders Summit i Washington D.C. i december 2022, hvor USA forpligtede sig til at investere 55 mia. dollars i Afrika over en treårig periode.

Samme år skruede Biden dog op for både retorik og løfter om styrket støtte- til og samarbejde med Afrika. Bl.a. blev det annonceret, at den første økonomiske korridor støttet under *Partnership for Global Infrastructure and Investment (PGI)-initiativet* - et G7-initiativ etableret som endnu en pendant til Kinas globale investeringer i infrastruktur og en refleksion af den såkaldte Biden-doktrin for udenrigspolitik - bliver den afrikanske Lobito-korridor, der strækker sig på tværs af kontinentet gennem Angola, Zambia og Den Demokratiske Republik Congo.

Hvorfor al denne rejseaktivitet og alle disse tunge, åbne sparegrise?

Nu'ets kontinent

Dækningen af afrikanske forhold kan af og til synes at savne nuancer. Afrika er verdens næststørste kontinent på over 30 mio. km², med verdens næststørste befolkning på i alt 1,5 mia. mennesker bosat i 54 lande, fra Egypten og Tunesien til Botswana og Zambia. Med en sådan mangfoldighed, kan det være vanskeligt eller decideret misvisende at tale om 'Afrika' som én størrelse, lige så vel som det ville lyde bizart at sætte eksempelvis Grækenland og Finland i samme båd.

I tillæg kan der være tendens til, at nyheder om kontinentet fokuserer på emner med en umiddelbar forbindelse til vores eget liv eller høj nyhedsværdi. Længe har mediernes fokus været rettet mod statskup, krig, konflikt og humanitære kriser såvel som, i stigende grad, de mange ødelæggende konsekvenser af klimaforandringer. I de senere år har også flygtninge og

migranter i Middelhavsområdet fyldt meget i mediebilledet og ført til debat om bl.a. lokale modtagecentre, menneskesmuglere eller styrkelse af 'nærområderne'. Anden dækning har reflekteret nye sikkerheds- og geopolitiske realiteter og koncentreret sig om emner som energi, mineraler og sjældne jordarter til grøn omstilling eller stormagters indflydelse på kontinentet. For eksempel er mange af os nok bekendte med den efterhånden omfattende og komplekse kinesiske indflydelse på særligt handel, infrastruktur og statsgæld i en række afrikanske lande, såvel som Ruslands relationer til flere afrikanske stater og den tidligere berygtede Wagnergruppes militære tilstedeværelse i, særligt, Vest- og Centralafrika.

Det er altså en væsentlig del af virkeligheden i Afrika. Hvad der dog ofte fylder mindre i nyhedsdækningen er kontinentets demografiske og socioøkonomiske udvikling.

Afrika er verdens mest ungdommelige kontinent med en medianalder på omkring blot 19 år. Ifølge FN's befolkningsestimater, *World Population Prospects 2024*, vokser Afrikas befolkning ikke blot eksponentielt, men udgør også en stadig større andel af verdens samlede befolkning: i 2050 vil hver fjerde af verdens indbyggere være afrikansk. Nigerias befolkning alene tæller over 230 mio. allerede idag og er blandt de mange afrikanske lande, hvor befolkningen forventes at vokse på den anden side af 2055, og potentielt først at toppe i antal senere end 2100.

Samtidigt foregår en voldsom urbanisering, der både forandrer afrikanske landskaber og samfund. Af FN-rapporten *World Cities Report 2022* fremgår det, at Afrika er den mindst urbaniserede, men hurtigst urbaniserende region i verden. Dette urbane vokseværk forventes ikke blot at lede til flere byer, men også væsentligt større byer, som befolkningstilvæksten koncentrerer i metropolerne. Overordnet set, forventes Afrika over de næste 25 år at fordoble antallet af afrikanske millionbyer og endda at blive vært for et antal såkaldte 'megacities' - altså, byer med minimum 10 mio. indbyggere.

Økonomisk set er Afrika også umulig at komme udenom. Særligt efter COVID-19 har en række afrikanske økonomier været bebyrdet af høj inflation, stigende offentlig gæld, faldende globale råvarepriser og generel usikkerhed på verdensmarkederne. Med til historien hører dog, at 11 ud af verdens 20 hurtigst voksende økonomier i 2024 er afrikanske, og at væksten på kontinentet forventes at overgå det globale gennemsnit i både 2024 og 2025 ifølge AU's makroøkonomiske rapport *Africa's Macroeconomic Performance and Outlook - January 2024*. I 2023 blev AU endda et permanent medlem af G20-gruppen af økonomier, som ifølge [World Economic Forum](#) stod for 85% af verdens BNP, 75% af den globale handel og $\frac{2}{3}$ af jordens befolkning før AUs indlemmelse.

Sideløbende er handel mellem afrikanske nationer under den afrikanske frihandelsaftale, the *African Continental Free Trade Area (AfCFTA)*, der skal skabe et sammenhængende, afrikansk marked, påbegyndt i 2021.

Kulturelt sætter Afrika også større og større aftryk i vestlige lande. Nogle er nok bekendt med det omdiskuterede begreb *Nollywood*, der refererer til den nigerianske filmindustri, og det er næppe gået manges næse forbi, at Grammy-uddelingerne i 2024 indførte en ny pris-kategori for "Best African Music Performance". Ifølge [Spotify](#) er Afrobeat-genren nu en af de hurtigst voksende genrer med en imponerende vækst på platformen på 550% siden 2017. Eksemplerne fortsætter.

Afrika beskrives ofte som "fremtiden", men på mange måder er Afrika også nutiden - nu'ets kontinent. Der er ikke blot håb for Afrikas styrkede udvikling og position i verden, det er også virkelighed. Elektrificering og digitalisering har taget fart på tværs af kontinentet, hvor afrikanske regeringer vedtager og implementerer strategier for digital økonomi og kunstig intelligens. Innovations- og tech hubs skyder op i de største afrikanske økonomier, hvor også startup-kapital er tiltagende.

Derfor er det heller ikke overraskende, at det ikke blot er dansk udviklingssamarbejde, eller civilsamfundets engagement i Afrika, der er mangeårigt. Danske virksomheder, mange af dem små- og mellemstore, har længe været til stede på afrikanske markeder, ofte i samarbejde med vigtige lokale partnere. Dansk samhandel med afrikanske partnere har ganske vist hidtil haltet efter andre europæiske økonomier og været præget af import af især råmaterialer samt eksport af eksempelvis medicin. Dette må dog forventes at forandre sig, som der sker skift i globale værdikæder og handelsruter, og såfremt dansk erhvervsliv vil spille en fremtrædende rolle på nye vækstmarkeder.

Derfor bør vi alle løfte blikket og spidse ører, når regeringen præsenterer den længe ventede Afrikaplan. Afrikanske lande er og vil i endnu højere grad blive afgørende partnere, geopolitisk, sikkerhedspolitisk, udenrigspolitisk, udviklingspolitisk og økonomisk. Det kan forventes, at kontinentets befolkninger, markeder og kulturer vil påvirke vores alles liv, hvad end vi taler om vores fritid og ferier, vores arbejdsliv eller vores fælles samfundsudvikling. Afrikaplanen vil sandsynligvis løfte noget af sløret for hvordan - og hvordan vores engagement med nabokontinentet kommer til at se ud.

Charlotte Christine Gloerfelt-Tarp
Director, Nordic-African Consultancy
cgt@nordic-african.com